

Stichting Beter Zeist

Secretariaat:
Griffensteijnseplein 22
3703 BG Zeist
06-46082657
KvK 30250364
NL98INGB0005803512
beterzeist@gmail.com
www.beterzeist.nl

Aan de gemeente Zeist,
t.a.v. de gemeenteraad
t.a.v. Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Zeist, 4-10-2016

Betreft: Inspraakreactie Nota van zienswijzen september 2016
ontwerp bestemmingsplan juni 2016
“Houtenergiestation Zeist, Dijnshoek”
NL.IMRO.0355.BPhoutenergiestz-OW01

Geachte Raad,

De bovengenoemde Nota van zienswijzen geeft Stichting Beter Zeist aanleiding tot het volgende commentaar.

1 Algemeen

Wij stellen het zeer op prijs dat uitgebreid is geantwoord op de door Stichting Beter Zeist in de zienswijze gestelde vragen. Ook is tussentijds overleg gevoerd met de gemeente en de initiatiefnemer. Graag hadden wij echter meer tijd gekregen om ook over de concept Nota van Zienswijzen op ambtelijk niveau te spreken. In dit verband hebben wij nog een aantal fundamentele opmerkingen en vragen over het ontwerp voor een houtenergiestation.

Dergelijke punten hadden beter kunnen worden behandeld tijdens de gebruikelijke fase van de voorbereiding van een voorontwerp en een interactief proces in dat kader. Dat is niet gebeurd vanwege de haast die de initiatiefnemer wil maken om redenen van het aanvragen van subsidie. Gezien de tijdsdruk moet de zorgvuldigheid niet uit het oog worden verloren. Dat geldt zeker voor de beoordeling of en in hoeverre de uitvoering van het plan toekomstwaarde heeft gezien de doelen en thema's van de Brede Milieuvisie Zeist. Juist nu moet worden nagegaan of het ontwerp niet op punten moet worden geamendeerd, (tijdelijk) moet worden geparkeerd, ingetrokken of afgewezen. Daarbij speelt de precedentwerking een rol die het toestaan van deze incidentele aanvraag met zich meebrengt.

De transitie naar duurzame energie achten wij van groot belang. Dat is in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs dat in november 2016 in werking treedt. Hetzelfde geldt voor “Goal 7 Affordable and clean Energy” van “The 2030 Agenda for Sustainable Development goals”, op 25 september 2015 door de VN aangenomen. Ook volgens de Brede Milieuvisie Zeist wordt ingezet op een klimaat neutrale gemeente in 2030. Wat in de energieparagraaf van de Zeister milieuvisie nog ontbreekt, is een concreet uitvoeringsprogramma met criteria en normen waaraan (vooraf) initiatieven moeten worden getoetst. Het vermelden van een

biomassacentrale in de Uitvoeringsagenda van het coalitieakkoord 2014-2018 laat onverlet dat een integrale beoordeling van het initiatief ten opzichte van de genoemde doelstelling en in vergelijking met andere mogelijkheden nodig blijft. Alleen het vermelden als zodanig voorziet niet in een dergelijke beoordeling. Wij achten een dergelijke integrale beoordeling noodzakelijk ter voorbereiding van het bestemmingsplan. Daarin wordt in dit plan (nog) niet voorzien hetgeen hierna zal worden toegelicht.

2 Betrokkenheid burger afnemers

Wij hebben signalen gekregen dat de bewoners van de L-flat niet zijn betrokken bij de gevolgen van het plan. Waarschijnlijk geldt hetzelfde voor bewoners en eigenaren van de andere flatcomplexen. Toch zouden zij de afnemers (moeten) zijn van de energie, te meer daar de woordvoerder van de woningcorporatie zegt dat deze organisatie geen partij is. Wel wordt straks warmte geleverd aan de huurders van de corporaties. Ook is op 22 maart 2016 een intentieovereenkomst getekend tussen de gemeente, de corporaties en de initiatiefnemer.

Formeel volstaat misschien alleen een melding over het plan in de Nieuwsbode. Dat is echter niet echt (pro)actief daar waar het gaat om betrokkenheid van toekomstige afnemers. Mogelijk hebben de bewoners andere opvattingen over hun toekomstige energievoorziening, zoals het installeren van zonnepanelen op de platte daken ten behoeve van opwekking van elektriciteit. Dat scheelt waarschijnlijk meer in de reductie van hun servicekosten dan het onderhavige initiatief. Over die servicekosten staat in de Nota van zienswijzen alleen dat “de prijs concurrerend blijft met gas gedurende de looptijd van de overeenkomst” (pagina 8 punt 4.6 Prijsstijging).

Hadden de bewoners/ afnemers niet actief moeten worden geïnformeerd over de nieuwe ontwikkeling? En hadden zij niet een stem moeten hebben bij het al of niet invoeren van juist deze voorgestelde energievoorziening voor hun flats?

3 Ontbreken van noodzaak van de voorziening

In de L-Flat is 4 jaar geleden met behulp van overheidssubsidie (via de investeringsaftrek via Agentschap NL) een hoogwaardige gasinstallatie geplaatst die nog lang niet is afgeschreven. Ook in de andere flatcomplexen staan dergelijke installaties. Uit dien hoofde ontbreekt de noodzaak deze installaties verder zonder optimaal gebruik te laten verouderen. Het installeren van een nieuwe warmtevoorziening is een onnodige verdubbeling van de infrastructuur. Het kost bovendien extra overheidssubsidie. Die subsidie moet worden verdiend door een nu nog weinig duurzame economische activiteit. De redenering dat de subsidieregeling toch al bestaat betekent niet dat daarmee de inspanningsverplichting van Zeist als overheid om ook op macroterrein bij te dragen aan een duurzame energievoorziening wegvalt.

Het argument dat de subsidieregeling juist bedoeld is voor een duurzame energievoorziening staat in Nederland ter discussie. Verwezen wordt naar de heroverweging van de bijstook van biomassa in kolencentrales en ook wetenschappelijke publicaties¹ “De KNAW concludeert dat biomassa niet moet worden beschouwd als brandstof maar als grondstof. Het verbranden van hout in elektriciteitscentrales en van bio-ethanol en biodiesel in auto's lijkt

¹ KNAW: “Vertrouwen in biobrandstof en houtstook misplaatst”, 12 januari 2015. Idem KNAW: “Visiedocument biobrandstof en hout als energiebronnen”, 2015

niet of nauwelijks bij te dragen aan besparing van CO₂-uitstoot. Daarom zijn ze niet geschikt als middel voor de transitie naar een duurzame energievoorziening.” Zie ook de conclusie van de De Groene Rekenkamer².

4 Toename uitstoot CO₂ (kooldioxide of koolzuurgas)

In de Nota van zienswijzen wordt op pagina 12 Energievisie hoog opgegeven van de positieve bijdrage van de centrale op het gebied van vermindering van CO₂ uitstoot. Zo wordt 90% van het gasverbruik van de afnemers vervangen door de houtstook. De geplande warmteproductie zou zorgen voor een vermindering van de uitstoot van CO₂ van ca. 45.000 GJ per jaar . Daarmee wordt volgens het voorstel bijna 3.000 ton CO₂ vermeden (meer dan 20 mln. autokilometers per jaar, bij 130 gram CO₂/km).

Daarbij wordt houtstook niet vergeleken met (hoogwaardig) composteren, composteren na vergisting of het op natuurlijke wijze laten verteren van groenafval. De broeikasgasemissies zijn bij composteren zeer beperkt. Het in de biomassa vastgelegde CO₂ uit de lucht wordt dan grotendeels voor korte of langere tijd vastgelegd in organische stof³. Die stof is van belang voor de bodemvruchtbaarheid en voor economische activiteiten, zoals de kweek van producten van land- en tuinbouw en als vervanging van kunstmest. Bovendien wordt door meer organisch materiaal in de grond water beter vastgehouden. Composteren spoort dan ook met het ingezette beleid van herstel van gesloten kringlopen. Dit in tegenstelling tot verbranden van biomassa, waaronder hout.

Bij het verbranden van groenafval komen juist veel broeikasgassen vrij, zelf 25 – 50 % meer dan bij het verbranden van steenkool en minimaal 3-4 maal zoveel als bij het verbranden van gas⁴. Van de claim van netto opbrengst van CO₂ reductie blijft dan ook weinig over. Wat dat betreft zou het voor de hand liggen dat bij het doorgaan van het plan, net als bij andere energieproducenten, gezorgd wordt voor compensatie in de vorm van bosaanplant of bosbehoud.

5 (Wettelijke) inspanningsverplichting vermindering luchtverontreiniging

De overheid heeft wettelijk⁵ een inspanningsverplichting voor het verminderen van luchtverontreiniging waaronder ultra fijnstof (PM 2,5). Een dergelijke verplichting bestaat niet voor de initiatiefnemer. Die behoeft zich alleen te houden aan de grenswaarden van het Activiteitenbesluit milieubeheer, zie pagina 15 Nota van zienswijzen. Die geldt voor fijnstof voor een installatie van < 5 MW: 20 µg/m³. De achtergrondconcentratie is volgens het rekenmodel ca. 15 µg/m³. Daarmee blijft de installatie binnen de grenzen van het besluit, maar er is wel sprake van een toename.

² <http://www.groenerekenkamer.nl/4827/minder-co2-uitstoot-met-aardgas-dan-met-biomassa>

³ Zie bijvoorbeeld het onderzoek Afvalverwerking en CO₂ Quick scan van de broeikasgasemissies van de afvalverwerkingssector in Nederland 1990 – 2004, CE Delft, 2004. Ook andere onderzoeken laten soortgelijke uitkomsten zien.

⁴ Onderzoek in de VS naar de uitstoot van biogascentrales in vergelijking met kolencentrales en gascentrales. 2014. Conclusie: het stoken van biomassa is uitgegroeid tot de grootste vervuiler en toch wordt het tot nu toe nog gesubsidieerd. De bouwers van de installaties vertellen de bevolking dat het “schone energie” oplevert. Bron: www.degroenerekenkamer.nl (2617).

⁵ Wet wijziging Wet milieubeheer, d.d. 12 maart 2009

Volgens de wettelijke inspanningsverplichting van de gemeente zou echter een reductie moeten plaatsvinden van 15% ten opzichte van het niveau van 2010. Nu de gemeente Zeist nog weinig initiatieven heeft ontplooid om het fijnstof gehalte van de lucht te verminderen is elk initiatief voor toename ervan strijdig met het overheidsbeleid. Dat geldt zeker ten opzichte van de huidige uitstoot van 0% fijnstof bij gasstook net als 0% voor SO₂ (zwaveldioxide). Voor houtstook is echter per m³ respectievelijk toegestaan 20 µg en 200 µg. Voor Nox (stikstofoxiden) is de toegestane uitstoot bij gasverbranding 70 µg ten opzichte van 275 µg bij houtstook. Het laat zien dat de toegestane luchtverontreiniging toeneemt bij houtstook.

Verder wordt de uitstoot van aerosolen (vluchtige gassen) niet bij de afweging betrokken. Deze vluchtige gassen die ongehinderd de schoorsteen uitgaan kunnen in de buitenlucht onderling verbindingen aangaan en bijdragen aan de concentratie ultra fijnstof PM 2,5 en PM 1. De dan ontstane luchtverontreiniging zorgt voor overlast voor mens, natuur en milieu.

Zoals ook in de 'Luchtnota Zeist 2013-2017' staat aangegeven heeft de gemeente Zeist het voorkomen van negatieve effecten van de luchtkwaliteit en dan in het bijzonder die van de A28 al jaren hoog op de agenda staan (zie overigens ook ambitiekwaliteiten uit het gemeentelijke Milieubeleidsplan 'Milieu op de kaart'). Het kan dus niet zo zijn dat door een houtenergiecentrale die luchtkwaliteit slechter zou worden.

Op pagina 15 van de Nota van zienswijzen wordt alleen gezegd dat wordt voldaan aan het Activiteitenbesluit en dat keuringsinstelling SCIOS daarop iedere 2 jaar controleert. Dat geldt kennelijk voor een installatie < 5 MW, maar de totale maximale installatie is echter > 5 MW, namelijk 4,1 (warmte) + 1 MW (elektriciteit) = 5,1 MW. Dan is per m³ een aanzienlijk lagere toegestane maximale uitstoot toegestaan, te weten: voor fijnstof 5 µg en voor NO_x 145 µg. Het valt dus zeker niet uit te sluiten dat de uitstoot de maximale grenswaarden van het Activiteitenbesluit zal overschrijden. Wellicht is dat de reden dat de centrale rond het kantelpunt van 5 MW is ontworpen, namelijk om maximaal gebruik te kunnen maken van de toegestane uitstoot.

6 Onderzoek lokale situatie luchtkwaliteit

De cijfers over de concentratie van verwachte verontreinigingen van de lucht zijn afgeleid van de toepassing van rekentool ISL 3a, versie 2015-1 (elders wordt genoemd rekentool ISL 5a, maar dat tool is ons niet bekend). De uitkomsten zijn algemene jaargemiddelden voor puntbronnen van luchtverontreiniging. Daarbij wordt in het algemeen geen rekening gehouden met plaatselijke omstandigheden. Juist op de betreffende locatie ligt de snelweg A28 met 6 rijstroken. Daarbij komt dat de halfzijdige overkapping de verspreiding van de verontreinigde lucht tegenhoudt. De overwegend westenwind zorgt voor een extra effect van luchtverontreiniging op deze locatie en op de directe omgeving waar de overkapping ophoudt. Daar komt nog bij dat door de aanstaande verhoging van de maximumsnelheid tot 130 km per uur nog meer luchtverontreiniging valt te verwachten langs het traject. Gezien deze situatie is een nulmeting van belang om de modelmatige cijfers te kunnen kalibreren c.q. aan de praktijk aan te passen. Dat geeft een beter inzicht in luchtverontreiniging in de dagelijkse leefsituatie.

Bij het effect op de omgeving is overigens niet genoemd de atletiekbaan, het zwembad en de Staatsliedenbuurt en de Verzetswijk ten zuidoosten van de A28.

7 Belangenverstrengeling bij het uitgevoerde onderzoek

Het onderzoek over luchtkwaliteit in bijlage 2 van het ontwerp Bestemmingsplan, dat als

basis dient voor het voorstel Houtenergiecentrale, is uitgevoerd door Ir. J. Koppejan als directeur van Procédé Biomass BV. Hij is echter volgens zijn LinkedIn profiel al meer dan 8 jaar als technisch directeur verbonden aan initiatiefnemer Bio Forte BV. Daarmee is de onafhankelijkheid van het onderzoek in het geding. Een onafhankelijk onderzoek naar de effecten van de centrale is vereist. Daarbij is het in verband met het bereiken van het afgesproken milieudoel van een klimaat neutraal Zeist per 2030 van belang het voorstel te vergelijken met andere alternatieven.

8 Overige punten van onze zienswijze

ad 1.3 Warmteverlies en 1.4 Rendement, Nota pagina 4/5

Volgens Bio Forte BV bedraagt het warmteverlies in de ondergrondse leidingen ca. 10% op jaarbasis. Onduidelijk is waarop dit percentage aantoonbaar is gebaseerd. Onderzoek? Ervaringscijfers? Zoals in de zienswijze aangegeven gaat bij de stadsverwarming in Utrecht tot 30 % van de geproduceerde warmte verloren als gevolg van transport en distributie. Alleen een vermelding dat het in dit geval 10 % zal zijn volstaat niet. Ook de mededeling dat het warmteverlies voor rekening komt van de initiatiefnemer voldoet niet. Het verlies zal ongetwijfeld worden doorberekend in de tarieven voor de afnemers. Vandaar dat onderbouwd moet worden hoe hoog het verwachte verlies zal zijn.

Ad 4.3 Garantie exploitatie subsidie, Nota pagina 7

Hier wordt geen antwoord gegeven op de vraag. Er wordt verwezen naar de Awb dat de subsidieverstrekker een beschikking niet zomaar kan intrekken of aanpassen. In het algemeen staat namelijk in een beschikking dat deze wordt afgegeven behoudens het recht van vaststelling van de rijksbegroting door de volksvertegenwoordiging. Inderdaad liggen het bedrag en de looptijd *in beginsel* vast, maar dat geeft geen garantie gezien de terugkerende jaarlijkse vaststelling. Graag dus een kopie van een eerdere subsidiebeschikking om op dit punt duidelijkheid te krijgen. Als er geen waterdichte garantie is wordt het risico voor de afnemers groter. Juist op het thema van verbranding van biomassa en hout is het overheidsbeleid nog in beweging.

Wat gebeurt er overigens na afloop van het subsidietraject? Moet dan de centrale worden stilgelegd of moet de overheid dan opnieuw bijspringen? Formeel wellicht niet, maar wat heb je aan een stilgelegde centrale?

Ad 4.5 Financiën, Nota pagina 8

De leveringszekerheid van de warmtecentrale is geen 100% maar ca. 90%. Dat betekent de noodzaak van een permanente dubbelstructuur van de warmtevoorziening. De huidige ketel is ca. 4 jaar en zal over pakweg 10 jaar moeten worden vervangen. Daarvoor is een reservering nodig, want een vervangingssubsidie voor gasstook is tegen die tijd niet meer de te verwachten. Het ligt voor de hand dat Bio Forte BV zorg moet dragen voor de noodzakelijke kosten van vervanging. Zal dit gebeuren en wat betekent dat voor de tariefstelling voor de afnemers? Op dit moment is daarover niets bekend, ook niet over de afspraak van bekostiging van een nieuwe Cv-ketel. Op 3 oktober jl. hebben wij van de gemeente vernomen dat er een haalbaarheidsstudie zal worden verricht over de financiën, de afnemersovereenkomst en de omgevingsvergunning. Zolang de resultaten van die studie niet bekend zijn is het onmogelijk de financiële aspecten van het plan te beoordelen, laat staan daarover op een verantwoorde wijze een besluit te nemen

Ad 4.10 Ontmanteling, Nota pagina 9

In de Nota van zienswijzen staat: “Mogelijke kosten van ontmanteling liggen dan ook bij de markt”. De markt is op dit punt ongrijpbaar. Ligt het niet voor de hand tijdens de looptijd van levering een aparte reservering op te bouwen die voldoende zal zijn om na de sluiting van de centrale deze te ontmantelen? De reservering kan bijvoorbeeld bij de gemeente worden ondergebracht met een speciale bestemming. Hierbij wordt verwezen naar problemen bij de financiële verantwoordelijkheid voor de ontmanteling van energie-installaties.

Ad 5.2 Boskap, 5.3 Compensatie, 5.4 Grensbegroeiing, Nota pagina 9

Volgens de gemeente wordt de bouwlocatie aangegeven als bebouwde omgeving. In de kaarten van de PRS/PRV is de locatie echter vastgelegd als buitengebied. Bovendien vormt deze plek de laatste ecologische verbinding tussen landgoed Dijnselburg (en omgeving) en de Overplaats van het landgoed Vollenhove. Dat landgoed is een onderdeel van de EHS c.q. het Nationale Natuurnetwerk. Gezien deze situatie is het zeer de vraag of de aanpassing van het bestemmingsplan juridisch houdbaar is.

Ook al is het juridisch wellicht niet noodzakelijk de bomenkap voor de centrale te compenseren, uit een oogpunt van milieu en ecologie is het wel wenselijk. De uitspraak dat “gedacht kan worden aan het aanvullen van de rand van de bosschage langs de A 28 met nieuwe aanplant” is uit dien hoofde te vrijblijvend. Graag dus een concreter toezegging op dit punt.

Ad 7.1 Definitieve tekst BP en 7.2 Beschikbaarheid, Nota pagina 10

In het antwoord staat dat de Nota van zienswijzen een bijlage is van de toelichting van het BP en daar dus een onderdeel van uitmaakt. Een dergelijke bijlage wordt in het algemeen juist niet opgenomen op de site ruimtelijkeplannen.nl. Ook op de site zeist.nl wordt niet voorzien in opname van vastgestelde bestemmingsplannen. Hoe wordt hierin wel voorzien? Stichting Beter Zeist probeert al meer dan anderhalf jaar dergelijke vastgestelde plannen beschikbaar te krijgen op de site van Zeist. Het blijkt dat de gemeente geen prioriteit geeft aan de digitale beschikbaarheid van dergelijke plannen op of via haar site.

9 Conclusie

Het voorstel voor een houtenergiecentrale is vooral subsidie gedreven. De wens om een subsidie aanvraag in te dienen staat voor de initiatiefnemer centraal. Het ontwerp bestemmingsplan wordt nu in haast gepresenteerd. Dat gebeurt zonder de fase van een voorontwerp en zonder een interactief proces van voorbereiding daarvan. Zo wordt bijvoorbeeld het haalbaarheidsonderzoek pas na de Ronde Tafel uitgevoerd. Op deze wijze komt een zorgvuldige planvoorbereiding in de knel. De belanghebbenden geraken direct in een planologisch-juridische procedure.

Gezien de Brede Milieuvisie Zeist, de precedentwerking van het plan en het maatschappelijk draagvlak daarvoor zou moeten worden nagegaan of en in hoeverre de uitvoering van het plan toekomstwaarde heeft gezien de doelen en thema's van de visie. Niet alles wat juridisch kan en waarvoor thans nog (exploitatie)subsidie wordt gegeven is uit een oogpunt van de visie en het noodzakelijk draagvlak voor de uitvoering ervan wenselijk. Dat maakt het des te noodzakelijker de visie te concretiseren naar een uitvoeringsprogramma met criteria en toetsingsnormen waaraan initiatieven zou moeten voldoen.

Bij het huidige onderbouwend onderzoek is sprake van belangenverstrengeling. De onderzoeker is ook (technisch) directeur van initiatiefnemer Bio Forte BV. Een onafhankelijk, integraal onderzoek naar alle aspecten van de voorgestelde centrale voor het bereiken van de gestelde Zeister milieudoelen⁶ en ruimtelijke aspecten en verder afgezet tegen andere alternatieven zal duidelijkheid moeten geven over de gewenstheid van de installatie. Is de voorgestelde voorziening wel een geëigend middel om de milieudoelen te halen? Daarbij zal het ook moeten gaan om de genoemde punten van de zienswijze en van deze inspraakreactie waaronder:

- de ontbrekende noodzaak van de voorziening: dubbele infrastructuur voor verwarming,
- de toename van de uitstoot van CO₂ (kooldioxide of koolzuurgas),
- de wettelijke inspanningsverplichting overheden voor vermindering luchtverontreiniging,
- het onderzoek naar de lokale situatie van de luchtkwaliteit,
- het verwachte warmteverlies en rendement,
- de risico's van de afhankelijkheid van exploitatiesubsidie ook op lange termijn,
- de financiën en verwachte tarieven voor afnemers,
- de kosten van ontmanteling op termijn.

Gezien de tekortschietende onderbouwing van het plan vinden wij dat het niet bijdraagt aan een duurzame energievoorziening, het jaarlijks veel subsidie kost en dat alternatieven zoals compostering van houtresten en gebruik van zonnepanelen, betere alternatieven bieden. Verder zal alsnog moeten worden voorzien in betrokkenheid van de burger afnemers bij de beoordeling van deze of alternatieve planontwikkeling. Ook is in geval van het doorgaan van het plan een concrete toezegging over compensatie van de boskap van belang.

Met vriendelijke groet,

Stichting Beter Zeist
Egbert Visscher, voorzitter

⁶ In het bijzonder Zeist energieneutraal 2030 en een circulaire biobased economie. Uitgangspunt is daarbij een zo hoogwaardig gebruik van een bepaalde grondstof (cascadering). Zie ook de brief van het Ministerie van EZ d.d. 18 juni 2014 "Meer waarde uit biomassa door cascadering".